

DALMATINSKI
HRVAT„DALMATIN. HRVAT“ uredjuje M Berović, glavni
sa redakcionim odborom.„Dalmatin. Hrvat“ je vlasništvo promicateljnog
odбора „Hrvatske Štamparske Zadruge“ s. o. j.
u osnutku u Šibeniku.Pisma i novci šalju se na adresu:
„Dalmatinski Hrvat“ - Šibenik, Glavna ulica 108.Rukopisi se ne vraćaju. - Pisma ne frankirana
ne primaju, anonimna u koš.

NOVINE ZA PROSVJETU, GOSPODARSTVO I POLITIKU DALMATINSKE HRVATSKE.

God. II.

ŠIBENIK, 15. PROSINCA 1923.

Br. 51.

MRTVACI NA DOPUSTU.

... A jedan koji je bio toliko romantičar i glupan, da je prolio dve litre svoje rođene krvi na Balkanu, sedi u okolini od prvoga dana kako smo se probudili u ovoj zemlji. I drugi mu intimni drug sedi ranjen i izbatinan u kazematima, a susiđev je još iz austrijskih kazemata. I toliki drugi, beskrajni, bezimeni. I što je čudno u toj historiji to je to, da uvek isti ljudi zatvaraju, a isti su zatvarani.

Iz Krležine-novele „In Extremis“.

Ako se pravna sigurnost u jednoj zemlji može da uporedi sa poštenjem jedne žene, onda je Jugoslavija izgubila svoje cursko djevičanstvo; njezino slobodoumlje deflorirano je tako reći sutradan po rođenju. Nije nikakva novost konstatovati da se u Jugoslaviji epotelele zadobijaju samo zbog vještog rukovanja žilom; mi nemamo pretenzija na originalnost ni kad bi spomenuli, što možda svak i nezna, kako su se u Makedoniji hapsila čitava sela da bi se zastrašila druga i poravnajavala zemljišta na kome je juče bilo kuća i ljudi. Ali ipak, ispred najnovijih događaja, kojima je režim uspio dati zakonsku formu, imaju da se zasrame i Hortijeva Mađarska i Riverova Španija, i Mussolinijeva Italija i Cankovljeva Bugarska. Po jednom zakonu, o kome je najbolji srpski pravnik, g. Slobodan Jovanović, rekao da su i policijske knjžice o dobrom vladanju građana, koje su bile zavedene za Obrenovića, manje vrijedjale naše pravne osjećaje, — bila su tursko izvedena pred sud dva čovjeka da odgovaraju za djelo, koje predviđa kaznu smrti na vještlima ili robiju do 20 godina. Obojica su bila riješena. Ali ni lišavanje njihove slobode, ni rezultati same rasprave, nisu glavne pobude ovoga članka. Ono što nas poglavito interesuje je na način kako je do ovoga procesa došlo, rvajući se sa neskrivanim revoltom što ovakvim pojavama ne možemo da pridamo komentar, koji bi one zaslužile.

Tobožnja krivica počinjena je izbornim letacima još u martu mjesecu. Da je državni tužilac bio mišljenja da se misli koje su letaci sadržavali mogu podvesti pod udar zakona o zaštiti države, on bi protiv auktora tih letaka bio zaveo kazneni postupak i odmah predložio preventivni zatvor, jer se za tako krupni zločin optuženici ne mogu iz slobode braniti. Ali on to nije učinio. Policija, kivna što na plećima naših radnika ne može da stiče unapredjenja, i što, opasnošću od komunističke propagande, ne može da se pred višima prikaže kao „unentbehrlich“, prijavljuje slučaj Ministru Policije i traži njegovu intervenciju. Da je podjelom vlasti ostvareno načelo, da je svaka vlast u svome krugu suverena, odvojena i nezavisna od ostalih vlasti, ograničena isključivo na svoje poslove, bez ikakve mogućnosti da utiče na ostale vlasti — to je bar početnica prava. Ali načela, koja su precizirana i usvojena drugom polovicom XVIII. vijeka, i suviše su moderna i liberalna za državu, koja je ponikla u — XX. vijeku. Ministar policije poručuje da se potraži grob francuskog filozofa Montesquieu-a, koji je načelo podjele vlasti unio definitivno u nauku, i da se pljune na nj. — ali do optuženice protiv komunista mora doći. I do nje dolazi. Ona optuženicima inkriminira ne one misli koje su se u letcima našle, nego one, koje su oni, po svojoj prošlosti i po svom uvjerenju, trebali da napišu, i za one, KOJE SU ZABORAVILI DA KAŽU. I na osnovu ovako infamnog materijala tražila su se vješala za dva mlada neporočna čovjeka! Šta je moglo biti prirodnije od rješavajuće osude? Ali državni odvjetnik ulaže ništovnu žalbu i time onemogućuje optuženicima izlazak iz zatvora. Na intervenciju njihovog advokata, ovom se izričito kaže da do izvedenja žalbe mora doći, jer je viša vlast to unapred predvidjela za slučaj da ih sud oslobodi. A sada dolazi ono što je u istoriji našeg pravosudja do sada bilo nepoznato i što je u ovoj kaznenoj stvari najznačajnije. Stof Sedmorice u Zagrebu, kao Kasacioni Sud, ne uriče rasprave vrhu podnesene žalbe (u tom bi je slučaju morao po redu da zakaže tek u martu mjesecu), već brzojavno naredjuje državnom odvjetništvu DA POUČE NIŠTOVNU ŽALBU KAO NA ZAKONU NEOSNOVANU. I tako napokon dolazi do stvarnog oslobodjenja dvojice ljudi, koji su iz tudjeg inada za 50 dana bili otieli poslovima i svojim porodicama.

Protiv istih optuženika vodi se jedna istraga i kod šibenskog drž. odvjetništva na prijavu policijske direkcije u Splitu zbog pisanja za-

branjenog lista „Fabrika i Njiva“. Mi smo tu prijavu pročitali u za-grebačkoj »Borbi«. Ton, kojim se policija služi u stužbenom saobraćaju sa drž. odvjetništvom, sasvim je intiman i familjarne prirode. Ona uopće ne markira krivičnu radnju prijavljenika, već naprosto traži postupak iz konstatacije, da je jedan od njih bivši komunistički poslanik a drugi glavni propagator komunizma u Dalmaciji.

I ta tobožnja krivica povlači za sobom kaznu smrti na vještlima ili robiju do dvadeset godina. Pa ako su, kao što vidimo da jesu, sudski organi u jerarhijskoj zavisnosti od upravnih, mi smo slobodni zahvaliti prirodi što se po nekom slučaju čovjek ne radja više puta. da režim jugoslavenskih vlasnika njegovom krolju isto toliko puta ne omasti svoj bezbožni konopac. U tom slučaju položaj ovih ljudi, nosećih idealima mladosti, koji neće da pognu glavu pred silnicima, nije mogao biti slikovitije izražen, nego što to kaže napis našega članka: oni su mrtvaci na dopustu.

A fatalna tragika, koja se provlači kroz ovo naše rezonovanje, u tome je, što se svi pošteni građani u ovoj veseloj zemlji mogu smatrati mrtvacima na dopustu, jer ne biti na rdjavoj nozi sa nesavjesnom i otupjelom policijom znači dobrovoljno isključiti se iz čestitog društva. Za ispravne građane nema danas bolje preporuke od slabe svjedodžbe jugoslavenske policije.

Ovaj čudovišni zakon, donesen spočetka u znaku istrebljivanja komunističke, biće bez sumnje proširen i protiv ostalih opozicionih partija. Postupak, koji je na splitskom sudu zavladao protiv dra. Trumbića i dra. Cuzzi, ima, i po svojoj formi i po svojoj sadržini, mnogo sličnosti sa procesom, čiju nesolidnost i grješnost ocjenjuje ovaj članak. Po tom istom zakonu, jedan Radićev agitator iz južne Dalmacije od doba izbora tek pred nekoliko dana napustio je splitske tamnice.

Smrt ili robija do dvadeset godina! Mi ne možemo srećnije završiti ovaj članak nego onako kao što smo ga i počeli: Ako se pravna sigurnost u jednoj zemlji može da uporedi sa poštenjem jedne žene, onda je Jugoslavija izgubila svoje cursko djevičanstvo; njezino slobodoumlje deflorirano je tako reći sutradan po rođenju...

Pokušaj rehatabilitacije.

Na martovskim izborima pretrpjela je demokratska stranka osjetljivi poraz u čitavoj državi, a osobito kod nas prečana-Hrvata. Ne čemo tu istraživati uzroke tog njihovog poraza, jer je on samo posljedica njihovog »rada« od god. 1919. pa dalje. Hrvati su ih davno upoznali, prezreli i odbacili ih. Radikali — njihovi bivši saveznici — kad ih nisu više trebali odbacili su ih kao iscijedjeni limun. U prvom momentu nisu se mogli snaći u položaju bez vlasti, pak im je preostalo samo — bijes. I tako oni, »državotvorci«, postadoše »opozicionarci«.

Iza prve panike počeli su da se snalaze i da reorganiziraju svoje rasklimane redove a svoje rijetke pristae nastavili su opet da hrane svojim stereotipnim lažima. Taj pokušaj rehabilitacije »državotvoraca« započeo je i kod nas u Dalmaciji. »Blaženopočivši« njihov organ u Splitu »Život« počeo je ponovno da izlazi. U prvom njegovom uvodniku »Opet na belezi« nalazimo neka priznanja, koja je vrijedno zabilježiti. Otvoreno priznaje svoje »neimućstvo«, koje ih je natjeralo,

da prestanu sa izlaženjem lista. Sama ispravno, da se ne stide svog faktičkog stanja, no hjebi bi ipak, da upitamo tu gospodu, da li bi lani bili tako »iskreno« priznali svoje stanje, dok su im stajali na raspolaganju dispozicioni fondovi? — Najveće priznanje je to da njihov najveće djelo — vidovdanski ustav — nije više sakrosantno, već da se ustav može i mijenjati. Htjeli bi, da upitamo tu gospodu, kako su još nedavno nazivali svakog onog, koji bi se i samo usudio govoriti o izmjeni »zavjetnog kovčega« — vidovdanskog ustava?

U isto vrijeme kašaju, da se rehabilitiraju i njihovi trabanti — orjunci. Karakteristično je, da baš oba ta pokreta nastaju skupa. Da nisu moguće pod istom direktivom i pod »kneževim« protektoratom? Na prvog prosinca sastala se tarulja u hrvatskom Splitu, da napravi bilanc svog negativnog rada i spremi barem program za svoj budući rad. I tu nailazimo na neke karakteristična priznanja. Predsjednik-pesnik priznaje otvoreno, da je orjuna počinila dosta pogriješaka i da taktika nije bila svuda kulturna i

idealna. I dok predsjednik-pesnik govori dalje o nekoj »dostojanstvenoj taktici«, dotle isti dan jedan od vođa tih Azijata na splitskom kolodvoru govori o olonvin, a ne gumenim kuglicama. Zar je i to u duhu »dostojanstvene taktike« i »trezvenosti«. Onu dalje priznaju, da će proti »separatističkim strankama« braniti svim svojim raspoloženim snagama (bataljunima s Babinog polja) i prikladnom taktikom čast »naroda«. Koje su to stranke već znademo, a nije nam teško pogoditi ni njihovu prikladnu taktiku. Ne znamo samo od kud njih par razbijača može, da govori u ime naroda.

Skratenu demokrata s jedinospasavajućeg »državotvornog puta, a i izbor novog predsjednika orjunaca bivšeg »zemljoradnika« i vatrene srednjolijajša, ne može nikome koristiti a po najmanje njima samima. Svaki je Hrvat danas uvjeren, da mu je jedini spas u što jačem hrvatskom frontu, koji će biti čvrsti zid, o koji će se razbiti svi pokušaji, da se uništi hrvatska svijest. Uzaludan im je posao među nama Hrvatima, jer smo ih mi koji jedne toli druge odayna upoznali i prezrell, a moraju upamtiti i to, da se strvina baca, kad počimlje zaudarati, kao štetna po z ravlje okoline.

Veselje u „Izraelu“.

Primamo od jedne ugledne osobe, koja današnje događaje smatra sa strane: Padom dra. Krstelja kod zadnjih izbora i njegovim odlaskom u Beograd, demokratska stranka u sjev. Dalmaciji doživljava je očekivani fiasko. U stranci su se pojavile dvije struje. Fašistička i hrvatska. Potonji su bili za to, da se stranka razpusti i da se njezini članovi priključe srednjoj lliniji, a bilo je među njima i onih, koji su na sva usta govorili da za dalmatinske demokrate nema više vrludanja desno i lijevo, nego da se moraju pridružiti Hrvatskoj Zajednici. Obe ove su dvije ideje propale. Kod demokrata predvladala je fašistička struja, koju u Šibeniku vode Ježina, Jurin. Vukić i pametni Medini.

Ovi generali i admirali bez vojske ipak se nadaju, da će im kod budućih izbora uspjeti pridobiti težake pristase HRSS. i zemljoradnike, i izpod vode rađe, da bi se u svakom selu proturalo njihove ljude za glavare. Ta im zamka nije uspjela ali sada, kada je njihov glavni vođa dr. Ivo Krstelj, postao pravim konsulentom „Jadranske Banke“ u Beogradu sa godišnjom platom od nekih 250 hiljada 18.000 mjesečno bez izvanrednih prihoda; sa godišnjim drugim prihodom od kojih 600 hiljada dinara kao tantieme na po smrti brata mu Alfreda nasljednim dionicama „Jadranske Banke“ u iznosu od nekih 3 miliona dinara, podigoše glavu, kao nigda prije. Donekle imadu i pravo. Oni sve radili i žrtvovali za Krstelja, u nadi da će on za njih kasnije raditi, a on ode u Beograd i ovde ih bio ostavio na cijedilu. Sad će da

im se zahvali i nagradi njihov trud. Od jedne godišnje rente uliznosu od subizu jednog miliona dinara moći će Krstelj da za demokratsku stranku u Šibeniku žrtvuje godišnje jednno 200 hiljada. Sa ovom svotom šibenski demokrate nadaju se, da će moći uspješno raditi.

Desna Krsteljeva ruka učitelj Vukić već je počeo pripravljati gradivo za prvi broj njihova organa „Demokrat“, koji bi opet imao početi izlaziti. Po otocima neki stari Krsteljevi prijatelji već su počeli agitirati i obećavaju narodu, da će od sad naprijeda svaki težak, koji se upiše u demokratsku stranku, dobiti za godinu dana hranu badava. U Skradinu jedan Krsteljev agitator već je pripratio magazine za kukuruz, koji će demokrate dije liti badava.

Ove su osnove šibenskih demokrata zgodne, ali od svega ovoga jedno je pozitivno, a to je da je sada dr. Ivo Krstelj posjednik jedne desetine dionica „Jadranske Banke“ i da mu više nije briga za — mandat!

Naši dopisi.

Skradin, 14/12 1923.

Premda društvene skradinske prilike njesu nikada bile najbolje, to ipak gradjani pa ni okolišni naši hrvatski seljaci nijesu trpili težih progona odnosno zapostavljanja sa strane vlasti.

U zadnje vrijeme, čini se, kao da se hoće da vrši izvjesni teror sa strane novog narednika mjesne žandarmerijske stanice. I dabogme, azeo je odmah na nišan Hrvate.

Dneva 8/12 o. g. — na blagdan Neoskrvnjenog Začeca — došao je iz Dubravica u Skradin da svetkuje praznik jedan mirni dubravčki Hrvat. Na prsima imao hrvatsku trobojnicu, a po seoskom običaju u svećane dane, zapjevao je jednu hrvatsku napjevku. Naravski, to je odmah izbio oči našem »prerevnom« žandarmerijskom naredniku. Zgrabio je hrvatskom mladiću trobojnicu i bacio je pod noge, te ga odmah upasio i sutradan odveo u Šibenik, gdje je policijski bio osuđen na mjesec dana zatvora.

Skradinski Hrvati ne bi žalili, kad bi novi žandarmerijski narednik krojio pravdu jednako i baš ovdje, gdje bi se ponašanje našeg mukotrpnog seljaka kosilo sa zakonom, ali ovakav postupak, u pravom smislu riječi teror, koji se protiv i jasnom slovu Ustava, osuđujemo i pozivamo nadležne, da provide, da se u buduće ovakova nasilja ne ponavljaju.

Portreti.

Monolog vladina magazina. „Maniću se ja ovog rutavog posla, jer što za koga nije, nije. Svaka moja naredba otkriva znanje i prošlost moju — Da me nije na ovom mjestu, svak bi znao, da sam svršio universu u Šibeniku za prodaju bičćerina, ali eto ...“

„Nisam ni ja tolika duševna mižerija; ima ih i gorih kolega“.

Pokrajinske vijesti.

Novi vožd Orjune. Primamo iz Supetara: Godine 1920 u proljeću amo je bio došao sadašnji novi vođa Orjune dr. Leontić, donio nam je pozdruve iz Južne Amerike od naša braće. Onom je prigodom držao Leontić jedan govor u kojem je napadao ondašnje ministre i tražio da u Beogradu ne smije biti ministrom pošta i brzozava čovjek, koji nezna ni jednu markicu priljepiti na pismo. Razlagolajao se je bio o nekoj svestranjoj politici. Skupštini se prisustvovao naš starina Rendić. Nakon skupštine pitali tečazi Rendića, što mu se čini o govori Leontićevom. Rendić odgovori u kratko: Mlad je, drag je, nosi vestit od sofera — kad govori manje-jaže boje u licu. Stari se nasimje, a jedan težak nadoda: Kambijava kolure! Ovaj je težak pogodio. Onda je Leontić bio demokat! (Kasne za- grženi zemljoradnik — a danas fašista, Kod demokrate i zemljoradnika nije mogao pli- vati — pa ode u fašiste, da ispliva na površinu.

Kukuruz. — Pižu nam iz Knina: Kod zadnjih izbora pravoslavno žiteljstvo ovog kotara oduševljeno je glasovalo za dra. Nikolu Novakovića. U nadi, da će im on isposlovati u Beogradu, da budu kukuruz moći dobiti u malu cijenu. Kroz ovo vrijeme od izbora mnogi se težak iz Gjeversaka, Kistanja i Kninske okolice opamieto. Što su mu dali radikali? Rog da u nj duše. Težaci su se prevarili. Dr. Novaković im je obećavao svega, a najviše, da će povesti borbu proti gradskim trgovcima u Kninu i Kistanjam, koji gule težake. Sad su težaci saznali, da se u Prijedoru može kupiti kukuruza za jedan dinar kilo, a njma ga radikali računaju po 3¹/₂, u gotovu. a u dug po 4 dinara. Težaci su počeli mrljati da ih je dr. Novaković privorio. On u Beogradu poteže 300 din. na dan. Zaba- vija se po danu i noći, a oni njegovi izbornici gladuju i zadužuju se u radikala. — Dapače, u skupštini kaže da Dalmaciji ne- treba više škola.

Novo srednjoskolsko društvo. Čitamo u „Novom Dobru“, da se je ovdje osnovalo društvo za prosvjetu „Jugoslavija“. Lijepa pojava, da se naša omladina počela zani- mati i tim pitanjima.

Jedino nas baca u sumnju ime društva; bolje bi pristajalo jednom političkom društvu. Ne znamo koje su intencije osnivača. Ako su čiste i nemaju nakanu da izgraju ministar, naredbu o okupljanja učenika u političkim društvima, nas će veseliti. Ako li je pak koji patron iza kulisa, računajući, strah nas je da bi navodno nemjeravata akcija mogla biti paralizirata tim uplivom. Imamo žalostno iskustvo sa raznim sred. njoskol. organizacijama u drugim gradovima, posebno u Zagrebu.

Videunt consules!

Domae vijesti.

Jegulje iz Vrane. — Primamo od jednog činovnika: Tu skoro je Činovnička Zadruga prodavala jegulje (bižate) iz Vrane uz cijene od Din. 10. po kilu. Narod gladan navalio na vrata. Bilo jagne, tiske, probadanja za kilo ribe. Prava sramota za prolaznike, kao da smo u Tugunziji. Ali nije se tonu čuditi. Mali činovnici ne mogu kupovati ribe na ribarnici i činilo im se da su im bižate za 10 Din. cijeni, pak su jedan put na godinu želili i oni se omrsiti malo ribe. Međutim svak se ozbiljan čudi kako činovnička zadruga ima obraza na ovaj način gultiti njezine članove prodava- jući im državnu ribu uz ovakove cijene. Uprava Činovničke Zadruge imala bi nastojati da se za siromašnije činovnike državna riba iz Vrane prodaje uz najveću cijenu recimo 6 dinara. I to je mnogo za one činovnike, koji nemadu ni 1000 dinara mjesečne plate. A gdje je ulje? Onda bi čin. zadruga imala pravo dati ribu siromašnijih činovnika do 1000 din. plate, a ne, prvo onim od 3000 din. plate mjesečno. Direkcija Vranjskog jezera morala bi dati za Božić svim malim činovnicima ribu badava, odnosno uz trošak prenesa.

Opaska uređništva. Bez ikakve promjene donasmo gornju bilješku iz koje proizlazi da pisac još nije znao da je Či-

novnička Zadruga u Šibeniku na jeguljama zaslužila oko 2000 dinara. Zadruga je od Uprave Vrane jegulje dobila uz cijenu od 6 din. a iste je prodavala po din. 10. Na 500 kila jegulja činovnička zadruga je do- bila malenost od dvije hiljade dinara. Na komu je zadruga dobila ovaj novac? Na njezinim siromašnim članovima, koji su jedva dočekali sretni dan, da se mogu omrsiti komadić dobrih jegulja, jer i oni siromašni članovi Čin. Zadruge imadu pravo na život, kao i njezini debeljakovići.

Čin. Zad. kupuje jegulje po 6 a prodava ih po 10 Din i pri toj trgovini zaraduje 40 % dobiti a tu dobit zaraduje na grlima gladnih činovnika. Kada bi se u Šibeniku našao koji trgovac pa na kilu riži, pašte, kruha, ječma dobio 4 dinara dobiti, znala bi mu „crna duša“ odgovarati pred sudom sa barem 10.000 čin globe, a komesar Carević bi ga još k tomu eksemplarno kaznio, dok je Čin. Zad. slobodno gultiti njezine siromašne članove dobivajući po kilu jegulja 4 dinara. Na ovaj je način svakom članu zadruga po kilu jegulja otela kilo hrana. Ako ovo nij e pljačka, onda je prava sramota.

Šibenska marva u Splitu. — Ovu treba zabilježiti u raboš splitske policije, koja se je proslavila prigodom posjeta Hrvatske Omladine. Kada je pred komesara Tečalazića bio predveden jedan Hrvatski Omladinac, ovaj ga pozdravi ljubezno i „bratski“ i rekne mu, da su ih u Split do- veli kao »marvus«. Omladinac je na taj bratski pozdrav reagirao i podučio komesara Tečalazića, da šibenski Hrvati nijesu nikakva marva. Iz bratske ljubavi Tečalazić je osudio ovog našeg omladina na tri dana zatvora i to radi nepristojnog pona- šanja. Tako vam je to: Tečalazić smije i u Uredu vrijetati Hrvate a ovaj mora da šuti ili da leti u tamnicu. Dokle će trajati kao nas ovaj od radikala uvedeni zulim i maltretiranje Hrvatskih sinova?

Veliki župan na djelu. — Veliki župan dr. Ivo Perović posjetio nas je pred nekoliko dana. Njegova posjeta bila bi prošla ikako je došla, da se nekim ljudima bez ikakva ljudskog poštenja nije prošlo, da brljiraju pred gospodinom Velikom Županom. Jedino što je zabilježiti vrijedno, to je fakat, da se je ovom prigodom dr. Ivo Perović razkrinkao. Svak ga do sada držao Hrvatom, Njegovi govori i njegove prijetnje proti Hrvatima drniške Krajine raskrinkale su ovu staru „pravašku“ glavinu. Nek se veliki župan Perović tješi. Nešto slična je šior Szilvas poručivao Hrvatima, ali je vrag odnio Szilvasa i njegove gazde. Pomalo dre. Perović! Drniški Hrvati se neplaše Vaših — blezgarija! Zivio Stipan Radić! — klicat će te i Vi prije nego se nadate.

Duhan. — Pišu nam iz Skradina: Bilo bi dobro da se zapita velikog župana dr. Perovića, koji je pred nekoliko dana u Drnišu i Kninu znao prijetiti Hrvatima, da u javnost iznese što je učinio za narod prigodom predaje duhana na vagu.

Neka se dr. Perović kani prijetnja, ta on nije talijanac, a neka dodje u Skradin i provede osobno istragu o načinu kako je ove godine provedena predaja duhana i kako se je postupalo sa siromašnim seljacima, pak će se uvjeriti da seljaci imadu pravo, kad javno govore, da ih pod upravom Beča, nije ubijao snijeg i led, kako ih sada ubija pod njegovom upravom u sjevernoj Dalmaciji. Ovdje neka se dr. Perović pokaze junak!

Neue Freie Presse. — Ovom bečkom dnevniku zabranjen je ulaz u SHS. Ova je zabrana karakteristična. N. F. P. smatralo se uvijek velikom prijateljom Terzijama, dok je u borbi Hrvate proti Madjarima uvijek stajala uz bok Pešte. Kada se je 1903 Hrvatska podigla proti grofu Khuenu Hedervaryju i tražila da ga se makne sa Markova trga u Zagrebu, N. F. P. do zadnjeg časa branila je Khuenova nasilja u Hrvatskoj. Za aneksione krize, u najvećoj kampanji beogradskih novina proti njemačko- magjarskim novinama N. F. P. znala je nagoditi Terzijama, pak kada se sada na kalimegdanu izdaje nalog da se N. F. P. ima zabraniti ulaz u SHS, to je očito znak da niva liberalno-konservativna beč- ka novina ne može dalje odobravati raz- zornu politiku radikalne stranke.

Ironija. Na prvom i zadnjem kongresu „Orjune“ istaklo se, da glasila njihovih organizacija ne trebaju da se bave osobnim tricami.

„Pobeda“ to štampa.

Našjedanje. Ne ćemo da vjerujemo da „Sl. Tribuni“ konvenira da prikaže dobar uspjeh urjunaškog kongresa, onih koje je ona strastveno napadala.

Da se mistificira istina, njezin dopisnik iz Splita javlja, da je na tom kongresu, u povorci, bilo 3000 ljudi i 60 zastava; nadalje da je došlo iz okolice posebnim parobrodima 2000 ljudi. Kako je ta tvrdnja bezočna i drska laž, smatramo, da je „Sl. T.“ prosto nasadjena od nevjerođostojnog dopisnika, a papir je strpljiv.

Orjun-uši među sobom.

I. Čin.

Na njihovu „Kongresu“ netko je istakao i poželio duhovni način borbe. Svi prisutni su aplaudirali, i gotovo da ukinu akcionu sekciju.

II. Čin.

Orj. B. A. omalovažuje gumene kuglice i pretpostavlja im olovne. Svi su prisutni aplaudirali i gotovo da stupe u akcionu sekciju.

III. Čin.

Tresla se brda, rodio se miš.

Gradske vijesti.

ZA STRADALNIKE POPLAVOM. Sveta je dužnost svakoga Hrvata da se sjeti izdašnom potporom naših stradalnika od poplave u Banovini i Sloveniji. Kada vlada nije učinila svoju dužnost i doprinijela kako je morala, moramo mi pokazati da smo svijesni i da braću pomognemo u nevolji, pa makar rođenoj djeci od zubi kidali. Slijedimo sjajni primjer naše obćine, koja je i ako se nalazi u teškim ekonomskim prilikama, odredila doprinos od Din. 10.000 u tu svrhu.

Pošto do danas nema nikakva odbora za sakupljanje doprinosa, eg. trgovci Erega Ferdinand i Jakovljević Marko u širokoj ulici, primat će doprinose u tu svrhu. Uprava našeg lista se također stavlja na raspoloženje. Svaki doprinos će biti objelodanjen u našem listu.

Gradjani! Pomozimo nesretnoj braći! Dvostruko daje onaj, koji u nevolji žurno i od srca daje!

NAŠIM PREDPLATNICIMA! Ova godina je na izmaku, a veliki broj predplatnika nije još učinio svoju dužnost podmirivši dužnu zaostalu predplatu. Ovim putem apeliramo na naše predplatnike, prijatelje i čitatelje, da nas podupru i pomognu, u ovoj našoj neravnoj borbi, sa nesavjesnim režimom, u kojoj doprinosimo dnevno i moralnih i materijalnih žrtava, a sve za obranu naših prava i ravnopravnosti. Hrvati Dalmacije! Složno nas pomozite, jer jedino slogom ćemo sigurno pobijediti.

Porezi ili pljačka. — Po gradu se živo razpravlja jedan slučaj odmerenog poreza. Trgovac dobio je platežni nalog za isplatu poreza od 17 hiljada dinara. On na čudu odlike će izplatiti taj pretjerani i neosnovani porez došao je na vrlo zgodnu ideju, naime predložiti poreznom uredu, da u njegov dućan stavi jedno zapisnegnutoga činovnika nekada siedi u dućanu 31 dan i neka porezni ured uzme cijelu svotu, koju on za ovaj mjesec dang utjera na prodanoj

robu. Mi smo uvjereni da porezni ured ne će pristati na ovaj predlog, jer i sami činovnici na poreznom uredu znadu, da naredbe ministra financija o udaranju poreza nisu normalne nego prosta pljačka.

➤ **Svijetlost u gradu.** — Zauzetnošću električne centrale na više mjesta u gradu postavljene su velike lampe. Glavna ulica sada pliva u svijetlosti.

Radničko pitanje. — Na ekspozituri Ureda za osiguranje radnika u Šibeniku imade nekoliko činovnika zaposlenih, koji potežu mastne plate. Od ovih činovnika, kako nam se javlja, nije, nijedan izučen; radnik. Ove sve činovnike treba izčertati iz ove radničke institucije a zamjeniti ih sa radnicima u pravom smislu riječi, i to onim radničkim silama koje su već iznemogle za rad. Odluke dolaze radnici, da se u njihovim uredima šire, tove i šepeljaju neradnici i kojekakve neslane glave, koje se nikada nisu bavile sa radničkim problemima i sa radničkim potrebama, a koji danas kradu kruh pravim radnicima. Ovo pitanje treba da šibenski radnici stave na dnevni red, i da mjesta neradnika u Uredu za Osiguranje Radnika u Šibeniku budu postavljeni radnici od zanata, a ne kojekakvi parasiti, sa hatinama poznate bande na prsima.

Ko je švecer austrijskih kruna? — Čudnovata je jedna pojava u Šibeniku. Na obali šeta se nekoliko finansijskih stražara, državnih i općinskih redara; tajnih i javnih, policijski agenti — i u grad se ne može prijatelju pronijeti niti boca rakije na dar; svaki se panj tačno bilježi; riba se mjeri kokiše se broje — ništa ovim organima ne može proći mimo oko što u grad ulazi. Istim budnim okom pazi se na sve što iz grada izlazi, ali se samo nije pazilo na onu osobu, koja je u vrećice nosila austrijske srebrne kruna na talijanski parobrod i još se nije moglo ustanoviti ime ovoga švečera. Zanimivo je, da glasilo fašista „Pobeda“ znade za ime dotičnoga antirđavnog u pravom smislu riječi, ali je pitanje, zašto ga štediti? „Pobeda“ — progovori!

M. D. Zvonimir priredjuje danas 15/12 koncert u korist „Jadranske Straže“. Slobodni smo primjetiti Upravno društva, da je u ovom času bilo puno podesnije, da se je čisti prihod koncerta namijeni za postradale poplavna u Hrvatskoj i Sloveniji, jer je to i humanitarnije. Doćin „Jadranska Straža“ je postavljena na partijsko režimsko stanovište, a nije ni čudno, kada u njoj saraduju ljudi, koji su za pokojne „majčice“ Austrije radili i podupirali „Flotten Verein“.

Kopije Orjune — dva su mladića skinula i radi toga su bili od policijskog komesara kažnjeni po mjesec dana zatvora. Sluga „Slavenske Banke“ Jurišić i zubar Kessler javno su pucali na Poljani. Komesar Carević nije ih mogao kazniti radi izgreda, jer oni nijesu ono većer anrušili red i mir u gradu. Što je kuglja iz Jurišićeva revolvera ranila u nogu težačkog sina, to je stvar kaznenog zakona, a nije policije. Za vrijeme i nakon pucanja narod je bio miran, niko se nije uzrujao, i Carević nije imao razloga, da uređuje proti gornjoj dvojici.

O državnoj soli. — Početkom nove godine prodaju soli za sjev. Dalmaciju uzimlje u vlastitu režiju sama državna uprava e da bi se sol moglo uz što manju cijenu prodati narodu. Braća Urukalo, Denica i družina već su kupili jedan parobrod, koji bi imao prenašati državnu sol. Sada se sol, koju država dobiva u Pagu i Stonu badava plaća po 3 dinara kilo. S novom godinom vlada će sniziti cijenu soli barem za jedan do dva dinara po kilu, da dođe narodu u susret. Idemo da vidimo! Ili će sa soli vlada stvoriti nova vrela kreposti za radikale i demokrate.

Kongres demokrata, koji se je obdržavao u Šibeniku otrag nekoliko dana bio je brojno pošećen. Bilo ih je 48 — *slavom četdeset osam* — Prvislav iz Splita je re-

ferisao o svom uspješnom radu u skupštini. Perjanica šibenska poznat pod imenom „Chiuso per le feste Natalizie“ je stavio žurni predlog, da se pobrine za trošak slugi „Slavenske Banke“, kojeja će morati platiti ranjenom zemljoradničkom omladincu. Ne to ustane jedan miroljubivi advokat i izjavi, da se je on za to već pobrinuo i uredio. Pa još imade ljudi, koji kažu da je Orjuna plaćenička banda!

Sa poreznog Uredu. — Po gradu se je promio glas, da su demokrati i radikali izposlovali, da se upravnike poreske oblasti g. Mira Ivanševića makne iz Šibenika, tobože kao razlog navodeći da on nije pravnik. Tako se eto ispunjava ona zlatna poruka dra. Krstelja, da će Ivanševića poslati u Makarsku.

Bezposlica u gradu. — Mnogi nas nezaposleni radnici pitaju za savjet, kako bi mogli doći do zarade. da za Božić mogu kupiti komad kruha djeci. Za radnike, koji su upisani u Bolesničku Blagajnu, će bit lako. Oni neka se obrate uredu za osiguranje radnika i ovo ih ima uzdržavati za vrijeme bezposlice. Nije pošteno da u ovaj ured inkašava na stotine hiljada, a da se za radnike ne misli, kad su bez posla.

„Ovako se pali“. — Blizu bolnice dvije male se igrali e našle jedan samokres. Jedna od njih uzme ga u raku i pokazujući ga drugoj, rečne joj: Ovako se pali! i zbija samokres opali, malu uhvati tene preko prsa i sad leži u bolnici u borbi između života i smrti. Policija još nije ustanovila čigov je ono bio samokres.

Narodna ženska Zadruga, koja je prožeta duhom režimskim, a dominiraju s njome neke radikalske dame, ne nslazi ni nužnim ni humanim, da se pobrine za sabiranje doprinosa za postradale poplavom. naravno jer se radi o Hrvatima. Hrvatice šibenske će to dobro zapamtiti!

U Pom. šport. Kl. „Krka“. Pristupiše kao članovi počasnii utemeljitelji: Tvrška Šupuk Din. 1000, Šare Stipe Din. 1000.

Kao utemeljitelji: Šupuk Vinko, Drezga Josip, Margetić Krste, Škarica Ivica, Komesarović Pajo, Zarković Braća po 500 Dinara.

Doprinos u fond društva: Tvrška Inchiostri Din. 200.

Željeznička stanica u Šibeniku ne dozvoljava, da gradjanstvo može dočekati svoje rođake i prijatelje u staničnim prostorijama, kako je dozvoljeno po cijelom svijetu. Narod mora čekati vani na kiši i buri, premda su po zakonu predviđene i peronke karte, a po tomu i pristup na kolodvor. Potrebno je da se te nesavremene mjere dokuinu.

Doprinosi za Nastradale od Poplave.
Općina Šibenik Din. 10.000.
Vinko Vučić „ 50.—
Ivo Mèrlak „ 10.—
Ante Šupuk i Sin „ 100.—
Simo Burić „ 10.—
Dr. Jerko Machiedo „ 50.—

Akcija za nastradale od poplave nije nikakva politička akcija i za to treba da se svak pa i sa najmanjim doprinosom odazove pozivu općinskog upravitelja g. Blaževića. Doprinosi se mogu predati i na općinskoj blagajni.

Otvor šegrtske škole. Upozorili smo jednom, da je krajnje vrijeme otvora Šegrtske škole, koja je jednom već postojala u našem gradu. Potrebna je za emancipaciju od tudjih radnika, za podizanje o'rtnog stalaža, kojem se mora za dobro vodenje posla dati bar elementarna stručna naobrazba, a osim toga će mtiugi mladići biti dignuti u ulice. — Medjutu doznajemo, da je ova škola u preotvorenuju od Obrtne zadruge, pak želimo dobar uspjeh.

Skupina sufiđskih radnika podnijela je, kako saznajemo, ovih dana nova pravila na odobrenje vlastina, posve samostalno od Jugoslavenskog Strukovnog Saveza, na principu nezavisnosti od svih političkih i strukovnih orijentacija. Nas veseli ova odluka šibenskih radnika, kojima je prijelita opasnost da u neznanju podlegnu uplivi jednoga Saveza, ustanovljenog za političku rehabilitaciju Judea stranke, kojoj kraj našeg hrvatskog pokreta nema mjesta u našem narodu. Na ćelu su sami sufiđski radnici Burnać Josip i Lambaša Damjan.

Automobilski saobraćaj sa Novigradom. Danom 15 Decembra t. g. biće uveden u sjevernoj Dalmaciji nova troseđmićna poštanska automobilna pruga Šibenik-Novigrad. Ista će odlaziti iz Šibenika svakog utorka, četvrtka i subote u podne, dolaziti u Novigrad na 17.30 o'laziti iz Novigrada sutradan u 10.45, te vraćati se u Šibenik na 16.15 sati.

Postojeća pak automobilna pruga Šibenik-Obrovac općiti će kao i do sada poneđjelkom, srijedom i petkom na polasku u utorkom, četvrtkom i subotom na povratku. ali će od spomenutog dana prolaziti kraćim putem, naime iz Benkova preko Karina-Kruševa izravno na Obrovac.

Uvedenje ove nove automobile pruge od osobite je važnosti, naviastu sada, kada je uslijedila konačna administrativna podjela bivše zadarske općine, Kot. Poglavarstva, Kot. Suda i Poreznog Ureda.

Izdav. i odg. urednik: M. Berović, pravnik
Tisak: Pučka Tiskara — Šibenik

Foto Pax

Zavod za umjetno slikanje, povećanje reprodukcije slika, izradbe sa uljem, aquarel, i pastel bojama, tuš i kreyton.
— ZAGREB, ilica 35. —

Oglašujte vašu tvrtku u „DALM. HRVATU“.

Kalendari za godinu 1924.

Blot kalendar dnevni mali	D. 7
Blot kalendar dnevni veliki	„ 50
Blot kalendar dnevni orijaški	„ 80
Kalendar za liscicu	„ 2
Kalendar za prsluk, uvez sagrin papir	„ 12
Kalendar za prsluk, uvez platno	„ 15
Kalendarić za novčarku uvez papir	Din. 3.50
Listni kalendar Din. 1.50	
Podložni kalendar	„ 50
Srce Isusovo kalendar	„ 15
Tijelni kalendar	„ 24
Zabavnik kalendar	„ 40
Zagrebački pučki	„ 18
Zvekan kalendar	„ 15
Zvonimir kalendar	„ 32

Na zahtjev šaljeno potpuni popis badava. Naruđbe o'premmamo uz pouzeće.

Stj. Kugli, Sveučilišna knjižara i Knjižara Jugoslav. Akademije, Zagreb, ilica 30

Hrvati širite „Dalmatinski Hrvat“.

Kuća zidana, crijepom pokrivena podesa za trgovinu i drugi obrt, sa vlastitim stanom, na vlastitom zemljištu, sa gospodarstvenim nuzgradama za blago u neposrednoj blizini rijeke Bosne, vrlo podesan položaj za proizvođnju rakije itd. prodaje se i predaje u slobodan posjed odmah.
Uz dati se kod Filijale Bankarske rad. Numan Osmanfendić u Zavidovića (Bosna).

Mali oglasnik.

Temeljna taksa 6 Dinara. Za svaku riječ 50 para. Za deblja slova dvostruko se uračunava. Plaća se unaprijed.

Ženidba Jedan naš prijatelj u Americi (Maidsville-Monongalia) da sada kada je trudom, radom i znanjem stekao u Americi prilično imanje obratio se je nama, da bismo mu preporučili jednu vrijednu, marljivu, radnu i poštenu djevojku, koja bi mu imala biti družica.

Podpuno ime, prezime i adresu dotičnog Hrvata nalaze se u našoj Upravi, i ona djevojka, koja bi želila stupiti u dopisivanje s njim može istu uz diskreciju kod Uprave dobiti.

Trgovina koža i posiolarskog pribora

Bel i Etušić Ogulin

nudja uz najniže dnevne cijene sve vrsti koža kao: Waches polovice - Krupone tu i inozemne u svim težinama, tabanice, Vratove - trbušine, kravine, Pitlinge crne i žute, Box, Sevro crni i u bojama, Sevret, očvino, Blauk, svinjino, i. t. d, također sav pribor a poglavito: Podkove za cipele, Tacks čavlića, kremu, Waselin, konac, bičeve i. t. d.

Vlastita radiona gornjih djelova.

Naručbe obavljaju se odmah, prema želji željeznicom odnosno parobrodom ili poštom.

Za dobru robu i solidne cijene jamčimo.

PRODAJE

se u Zagrebu u najprometnijoj ulici kuća prizemna sa dva stana, jedan od tri a drugi od jedne sobe sa svim nuzprostorijama, sa gradilištem i dvorištem u površini circa 600 č. hv. zajedno sa trgovinom dobro uvedenom gradjevnog materijala. Na raspolaganje stoje dvije stajne dva magazina velika šupa, poslovnica sa telefonom od dvije sobe, sve električno rasvjetleno.

Za preuzeti i useliti se po mogućnosti čim prije. — Cijena svema Din. 1,250.000.—

Samo ozbiljne upite pod „Prilika“ na upravu ovog lista.

KRUMPIRA

bijeloga, zdravog, suhog za jelo prebranoga bez zemlje nudja svaku količinu

**VLADO STEFANOVIĆ
DARUVAR (HRVATSKA)**

Posjetiocima morskih kupališta, putnicima i izletnicima, preporuča svoj novouređeni,

Hotel „Dalmacija“

u Tivtu, jedan sat vožnje parobrodom od željezničke postaje Zelenika.

Potpuno nova zgrada sa novim namještajem, na najljepšem mjestu Boke i u blizini najvećeg i najljepšeg perivoja u državi. Morsko kupalište u neposrednoj blizini.

— Cijene vrlo umjerene. —

**IVO FAŽO, TIVAT,
Dalmacija.**

Jugoslavenski javni biježnik u Sjevernoj Americi.

PETAR REŠKOVAC

1526 Page St., N. S. Pittsburgh, Pa.

Zastupan u svima ostavinskim i inim poslovima i razpravama. Uterivam oštete za Vaše nastradale i poginule u Americi, kao i osmrtnine za umrle u svim slučajevima. Izradjujem sve pravne i ine dokumente za sve one, koji žele doputovati u Ameriku, ako u Americi imaju svoje rodbine, koja će se za njih pobrinuti. U svakom slučaju izvolite se obratiti na mene. Toplo se preporučam zainteresovanome narodu

I. STJEPUŠIN — SISAK

Preporuča najbolje tambure, žice, partiture i ostale potrebštine za sva glazbila.

Dragutin Šepek, Zagreb

Prilaz 35. Prilaz 35.

Vlastiti proizvod svih vrsti

„LIMENKA“

za lak, firmajs, terpentini, ulje, petroleum, kandite itd.

Patentne limenke za uijene boje itd.

Odlikovana Voštarnica

DIPLOM. PEELAR **GRO ČULAR** VOŠTARSKI MAJSTOR
ŠIBENIK

IZRADJUJEM:

sve vrsti svijeća, duplira, uskrasnih stojnica (cerea) sa svim urešnim znakovima, iz prvorazrednog voska, brzo i solidno.

PRERADJUJEM:

prama želji sve vrsti svijeća iz voštanih ulomaka i okapina.

PRODAJEM:

finog vrcanog **MEDA** naravnog sa mog uzornog pčelinjaka, na malo i veliko. Med je vanredne ljekovitosti za plućne bolesti, grla, prsa, prehlade itd.

KUPUJEM:

sve vrsti voštanih okapina, ulomaka i žutog voska.

Sve uz povoljne cijene!

MATE PRGIN -- ŠIBENIK

Veliki pribor šešira i sagova domaćih tvornica.

Trgovina mješovitih robe.

**I. Bos. Hec. tvornica turpija
JOSIP MEGLIĆ**

Vareš Majdan Željezara

Preporuča sve vrsti novih turpija i rašpa na veliko i za malo te prima na novo oštrenje istrošene.

Cjenici na zahtjev badava i franco.

KRUMPIRA

Zdrava, birana, slavonskog bijela najbolje vrsti

nudja svaku količinu na wagone Trgovina Zemaljskih Plodiva

**IVAN VRKLIJAN
DARUVAR (SLAVONIJA).**

Banka za trgovinu obrt i industriju

dioničarsko društvo.

Jelačićev trg. 4. - ZAGREB. - (vlastita palača)

Dionička glavnica: s pričuvama Din. 28.000.000.-
K 112.000.000.-

Telefon: 2-85, 7-96, 11-94, i 15-54.

Brzjavni: Trade i Trgobanka.

Podružnice: Koprivnica, Ruma.

Alifilirani zavodi: U svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije. Izravne veze sa prvorazrednim bankama u cijeloj Evropi, te Americi.

Prima: uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak.

Eskomptira: mjenice i devize.

Financira i osniva: obrtnička trgovačka i industrijalna poduzeća.

Kupuje i prodaje: valute, devize i vrijednosne papire.

Podijeljuje: predumove na vrijednosne papire.

Burzovne naloge: obavlja kulantno i točno.

Izdaje: čekove i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu -- i inozemna mjesta.